

SKAL VINTERRAPSEN SÅS OM

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

15 vinterrapsplanter pr. m², der gror godt til, vil ofte være nok til at sikre et pænt udbytte, når de er ensartet fordelt. Særligt marker med angreb af kålbrok kan være truede.

Omsåning af vinterraps kan blive aktuel på en lokaliteter, hvor planterne er skadet og bestanden uens fordelt. Er skaderne sket som følge af vandlidende jord, ses først rådne siderødder, hvorefter hovedroden rådner op.

Når der skal tages stilling til eventuel omsåning, er det vigtigt at gøre sig klart, at der allerede er sket et tab. Det gælder således om at minimere tabet. Du skal altså tage stilling til om en ny afgrøde kan give et bedre økonomisk resultat end den skadede afgrøde. Ved skader i begrænsede pletter, er omsåning normalt ikke aktuel.

Spørgsmålet er, hvilket økonomisk resultat kan den skadede vinterraps give, og hvilket økonomisk resultat giver en alternativ afgrøde.

Foruden plantetallet skal planternes vitalitet bedømmes. 15 levedygtige planter pr. m² er som nævnt nok til at sikre et pænt udbytte, hvis de er jævnt fordelt i marken og er vitale.

PLANTETALLETS BETYDNING FOR UDBYTTE

Landsforsøg helt tilbage fra 1986, hvor der var en kraftig udvintring, viste, at få men kraftige vinterrapsplanter kan give et fornuftigt udbytte, hvis planterne er jævnt fordelt i marken. I forsøgene høstede man et udbytte på 38,8 hkg pr. ha ved et plantetal på kun 17 planter pr. m². Hvis ukrudtet i marken er under kontrol, kan ca. 15 levedygtige planter pr. m² altså være nok til at sikre et pænt udbytte.

BETYDNING AF PLANTERNES UDVIKLING OG

VITALITET

Ved vækststart bør rapsplanterne være friske i hjerteskuddet, sprøde i roden og begynde at sætte nye hvide rødder. Der kan ikke forventes fuldt udbytte, hvis rapsplanterne er små og svage. I landsforsøgene med sen såning af vinterraps har det i nogle år kostet op til 20 pct. af udbyttet at udsætte såtidspunktet til starten af september, på grund af små og svagt udviklede rapsplanter ved den sene såtid. I de marker, hvor der lige nu er små og svagt udviklede rapsplanter, er det derfor ikke urimeligt at regne med et udbyttetab på op til 20 pct.

MARKENS ENSARTETHED

Ved vækststart handler det om at danne sig et overblik over hele markens eller delmarkens plantebestand og træffe en beslutning ud fra en vurdering af både plantebestand og planternes størrelse og vitalitet. Du bør således foretage en skønsmæssig vurdering af i hvor stor en del af marken, der kan forventes et tab som følge af enten et for lavt plantetal eller en for dårlig udvikling/vitalitet af planterne.

OMSÅNING PÅ GRUND AF KÅLBROK

Kålbrok breder sig desværre og findes i flere og flere marker.

Ved kraftige angreb på hovedroden er planterne tit gået ud om foråret. Hvis angrebene derimod sidder på siderødderne, og der også er mange uangrebne rødder, udvikler rapsen sig oftest væsentlig bedre end forventet. Se foto 1-2. En forudsætning er dog, at planterne er veletablerede, dvs. har en kraftig udviklet rod fra efteråret. En anden forudsætning er, at der er normale eller gode vækstbetingelser i foråret. I tørre forår har planterne nemlig svært ved at optage vand og næringsstoffer, fordi rodudviklingen er hæmmet af kålbrok.

I en undersøgelse udført af Agrovit blev der i en mark med næsten 100 procent angrebne planter fundet et udbyttetab på ca. 70 procent i områder med angreb hovedsagelig på hovedroden og 25 procent i områder med angreb hovedsagelig på siderødder.

Hvis der i foråret er 20 veletablerede planter pr. m², hvor der kun er angreb på siderødder, og udsigt til normale eller gode vækstbetingelser, anbefales omsåning ikke.

Billede 1. Rapsplante fotograferet i foråret. Hovedroden er angrebet af kålbrok, og planten er gået ud. Der er ingen uangrebne rødder.

Billede 2. Rapsplante fra samme mark som foto 1 fotograferet på samme tidspunkt. Der er ikke angreb på hovedroden, og der er også mange uangrebne rødder. Næsten alle planter i marken var angrebet som denne plante, og marken gav alligevel ca. 40 hkg/ha (2013). Marken var dog sået tidligt og var veletableret.

Billede 3. Rådnnet vinterrapsplante med kålbrot på hovedroden fotograferet ultimo december 2016.

Billede 4-5. Vinterrapsplanter med kålbrot på hovedroden og ingen uangrebne rødder fotograferet ultimo december 2016. Der er ikke noget håb for sådanne planter.

ØKONOMI

Beslutningen om omsåning bør altid ske ud fra en sammenligning af økonomien i vinterrapsafgrøden ved det forventede reducerede udbytte og økonomien i at etablere en alternativ afgrøde. Ved denne beslutning skal det indgå i beregningerne, at udgifterne til udsæd, såning, ukrudtssprøjtning normalt allerede er afholdt i vinterraps. Ligevægtsudbytterne viser hvad udbyttet i vårsæd skal være, for at give samme økonomiske resultat som udbyttet i vinterraps i samme søjle.

Eksempel på ligevægtsudbytter mellem vinterraps og vårsæd for kornsælger der gøder med handelsgødning:

Afgrøde:	Afgrødepris, kr. pr. hkg	Ligevægtsudbytter, hkg pr. ha			
Vinterraps	270	10	15	20	25
Foderbyg	105	29	42	56	68
Maltbyg	125	27	41	49	60
Havre	95	29	44	69	72

Ligevægtsudbytterne er beregnet med den forudsætning, at kravet om flere afgrøder fortsat er opfyldt, så man fortsat får den fulde EU-støtte.

GØDNINGSKVOTE VED OMSÅNING

Den kvælstofmængde, der er tildelt vinterrapsen, skal med i gødningsregnskabet for den afgrøde, der sås i stedet for. Der er ingen generel dispensationsmulighed, hvis man har udbragt hele kvælstofmængden inden omsåning.

AREALER HVOR KERB ER ANVENDT

Hvis der er anvendt Kerb 400 SC kan der ifølge brugsanvisningen sås vårraps, ærter, majs og kartofler. Hestebønner og lupin tåler også, at der har været anvendt Kerb. Bemærk at såning af korn ikke må finde sted før 7 måneder efter Kerb-behandling.

Tabel 1. Forholdsregler for efterfølgende afgrøde og ved omsåning

	Efterfølgende afgrøde	Omsåning
Centium 36 CS/Clomate /Kalif 360 CSReactor 360 CS	Ingen begrænsninger.	Om foråret kan der efter pløjning sås korn, hestebønner, ærter, majs, roer, kartofler, vårraps, gulerødder, løg og hør. Ved omsåning om efteråret kan der sås korn efter pløjning, seks uger efter behandling. Bemærk, at angivelserne på produkterne er forskellige.
Belkar	Der er ingen restriktioner for valg af efterfølgende afgrøde.	Alle afgrøder, dog ikke hestebønner og ærter, kan etableres.
Kerb 400 SC	Ved såning af vintersæd efter høst af Kerb-behandlet vinterraps, skal der forudgående pløjes på lettere jorde (JB 1-4). På jordtype JB 5-10 er kraftig stubkultivering tilstrækkelig.	Om foråret kan der efter en grundig pløjning sås vårraps, hestebønner, lupin, ærter, majs og kartofler. Bemærk at såning af korn ikke må finde sted før 7 måneder efter Kerb-behandling.